

Една важна възможност за усъвършенстване на анкетния инструментариум е свързана с конструираната система от въпроси за извличане на данни, които позволяват проверка на валидността на различните теории за международната миграция по отношение на външната мобилност на българското население. Тук може накратко да се обърне внимание на следните основни моменти.

- На настоящия етап на развитие на теоретичното знание за **факторите на международната миграция** се срещат мнения за преоценка на традиционните класически възгледи за двуполюсният модел на изтласкващите (supply-push) и привличащите (demand-pull) фактори. Счита се дори, че е налице известно размиване между двата типа фактори и че всеки изтласкващ фактор може да се третира и като привличащ от определена гледна точка. В тази посока също е възможно известно прецизиране на съществуващите методологични решения и оптимизиране на въпросите, осигуряващи информация за тези фактори. Например добавянето на въпрос за *очакваното ниво на дохода* в приемащата страна би осигурило възможност за оценка на подходящия марж като стимулиращ емиграционните нагласи фактор.

- Сериозно внимание се обръща на т.нар. **теория за мигрантските (или още социалните) мрежи**. Те са свързани с действащата неформална миграционна инфраструктура, подпомагаща трансфера на мигрантите чрез осигуряване на информация за каналите, за възможностите за настаняване и намиране на работа в чуждата страна и т.н., при което се постига общ ефект на минимизиране на миграционните разходи. В тази посока сериозни стъпки са направени през 2001 г. за развитието на подходящ инструментариум за улавяне на подобни ефекти чрез група от подходящи въпроси като например "Имате ли роднини или близки в чужбина?". Тук също може да се потърси цялостно решение за адекватна система от въпроси, улавящи неформалните взаимодействия на микро ниво, които безспорно са важен фактор за стимулиране на миграционни намерения и действия.

- Друга интересна теория акцентира по-скоро върху **задържащите фактори**, предполагайки, че без тяхното въздействие миграционният потенциал би бил значително по-голям. Тук се посочват семейните фактори (наличие на семейство, деца), редица психологически обусловени ограничители, ниското ниво на дохода и невъзможността за финансиране на пътуването и др. Изобщо осигуряването на система от надеждни индикатори за тестване на различните теории би подпомогнало аналитичната работа по тяхната валидизацията в условия на фактически повишената мобилност и информираност на населението за условията на живот и работа в чужбина.

- Изследванията на международната миграция все повече акцентират върху проблематиката, свързана с **трансферите на парични средства**